

ИНДИГИР УОТТАРА

Муома улууһун
общественной-политической хаһыата
indigir-uottara@yandex.ru

12+

Хаһыат 1953 сыллаахха олохтоммута
Сэрэдэҕэ, субуотаҕа тахсар

2020 с. КУЛУН ТУТАР 7 КҮНЭ СУБУОТА № 19 (5549)

КҮНДҮ ДАЛБАР ХОТУТТАР!

Өрөспүүбүлүкэ салалтатын уонна тус бэйэм ааппыттан энигини сааскы сырдык бырааһынньыгынан – Аан дойду дьахталларын күнүнэн итиитик-истинник эбэрдэлибин!

Томороон тымнылаах хотугу кыраайбыт кырыа кыһына саас кэлбитин кэрэһэлиир кулун тутар 8 күнүн көрсө иһийэргэ дылы гынар. Бу кэрэ-бэлиэ бырааһынньык сааскы күн бастакы сылаас сарданаларын, сырдык мичээри, үлүскэн үөрүүнү бэлэхтиир. Былыр-былыргыттан дьахтар алаһа дьэни иччилиир аналлааһын бэлиэтиллэрэ. Аныгы олоххо дьахтар бу үрдүк аналгыгар сана социальнай оруол эбиллэр. Бүгүн кэрэ анардар дьыалабыай, профессиональной хаачыстыбаларынан сөхтөрөллөр, өрөспүүбүлүкэ социальнай-экономической олоһор көхтөөхтүк кытталлар. Үөрэх, доруобуйа харыстабылын, социальнай хаачыһыы, тыа хаһаайыстыбатын, эргизэн, экономика, о. д. а. эйгэтин сайдытыгар дьахтар дьоһун кылааты киллэрэр. Биһиги өрөспүүбүлүкэбитигэр дьахтарга, дьэ кэргэн институтугар, ийэ буолууну уонна оҕо сааһы араначчылыыр үлэҕэ-хамнаска, дьэ кэргэн судаарыстыбаттан көдьүүстээх көмөнү ыларын туһугар тумус суолталаах социальнай бэлиитикэни торумнуурга дьоһун болҕомто ууруллан кэллэ.

Күндү Далбар Хотуттар! Бу сырдык сааскы күн эниги дьэ кэргэннитигэр иллээх олобу, уйгуну, үлэҕэ-хамнаска ситиһини, чэгиэн доруобуйаны уонна тапталы баҕарабын.

Айсен НИКОЛАЕВ,
Саха Өрөспүүбүлүкэтин Ил Дархана.

ДОРОГИЕ ЖЕНЩИНЫ!

Примите самые искренние и теплые поздравления с Международным женским днем 8 Марта!

8 Марта – это не просто первый весенний праздник. Это дань уважения каждой женщине в мире – сильной и целеустремленной, умеющей справиться с тысячей дел одновременно. Ваша мудрость охраняет домашний очаг, ваше терпение помогает переносить тяготы повседневной жизни, доброта – воспитывать детей и внуков. Спасибо вам за все. За доброту и сердечность, любовь и нежность, труд и терпение.

От всей души желаю вам доброго здоровья, благополучия и праздничного настроения. Пусть у ваших родных и у вас будет как можно больше света, радости и любви!

И. П. ПАВЛОВ,
глава МО «Момский района».

СИРИ СИКСИГИНЭН

Президент РФ Владимир Путин на встрече с лидерами фракций Госдумы заявил, что у страны появились не только новые вызовы, но и новые возможности, и будет правильно закрепить это в Конституции для будущих поколений, сообщает ЯСИА со ссылкой на Парламентскую газету.

«Часть поправок в Конституцию фиксирует необходимость повышения нашего суверенитета и закрепляет это в Основном законе страны. Но у нас появились не только новые вызовы, у нас появились и новые возможности. И то, чего мы вчера еще не могли делать в той же социальной сфере: обеспечить индексации пособий, пенсий и так далее, сегодня мы можем это сделать, а значит, обязаны. А если это так, то будет правильно в Основном законе это и закрепить», — сказал Путин, назвав выход на новые возможности общим достижением.

Встреча с лидерами фракций Госдумы, запланированная на вечер 5 марта, прошла из-за плотного графика главы государства и затянувшимися переговорами по Сирии с президентом Турции в ночь на 6 марта. Владимир Путин сначала провел встречи с лидерами фракций по отдельности, а потом совместную беседу, где поблагодарил их за работу над поправками в Конституцию.

***

Российское правительство обсудит в четверг выделение региональным больницам денег на зарплату врачей и среднего медперсонала, сообщает ЯСИА со ссылкой на РИА Новости.

Это позволит ликвидировать кадровый дефицит в организациях, оказывающих первичную медико-санитарную помощь, ожидает правительство. Деньги выделят из бюджета Федерального фонда обязательного медицинского страхования (ФОМС).

Кроме того, правительство обсудит вопрос о распределении в 2020 году из бюджета ФОМС средств на выплаты «стимулирующего характера» медработникам в регионах — за выявление онкологических заболеваний во время диспансеризации и профилактических медосмотров граждан.

Это поможет повысить выявление онкозаболеваний.

***

В республике презентовали мобильное приложение «НКО Якутии», которое послужит инструментом взаимодействия с некоммерческими организациями региона. Приложение уже доступно для Android и iOS.

Во время встречи правительства республики с социально ориентированными НКО презентовали новое мобильное приложение «НКО Якутии».

«В этом приложении можно найти правовые памятки, ответы на часто задаваемые вопросы, а также там будут размещаться все новости в области НКО. А еще можно ознакомиться с лучшими практиками и документами, необходимыми для регистрации своей организации», — поделилась руководитель отдела по взаимодействию с институтами гражданского общества Минмолодежи республики Мария Петрова.

Кроме того, в приложении можно увидеть календарь событий и информацию о президентских грантах и иных конкурсах. Приложение стало доступно на обеих площадках Android и iOS, однако пользователям iPhone нужно скачать приложение «НКО помощник» — это временное название.

ЯСИА.

ДОРОГИЕ
НАШИ ЖЕНЩИНЫ!

От всего сердца поздравляем Вас с первым долгожданным весенним праздником - Международным женским днем!

8 Марта – это день дочерей, матерей, бабушек и просто родных любимых женщин.

Всех тех, кто наполняет нашу жизнь улыбками, добротой, заботой и уютом. Именно с вами связаны самые важные жизненные ценности: тепло семейного очага, детский смех и нежность.

От всей души желаем вам крепкого здоровья и счастья, добра, процветания и весеннего настроения! Пусть вас всегда сопровождают любовь и уважение, семейное согласие и благополучие!

С праздником!

С уважением А. В. АНДРЕЕВ, глава наслега.

НАШИМ МАМАМ ПОСВЯЩАЕТСЯ

Как приятно делать подарки своим мамам, бабушкам и сестрам в День матери и на 8 Марта. Продолжая добрую традицию нашего класса, в эти дни дети в разные годы показывали для своих мам сказочные представления. Это «Золушка Ш. Перро, «Сказка о спящей царевне и семи богатырях» А. С. Пушкина, русские народные сказки «Теремок», «Иван-царевич и серый волк».

А сегодня учащиеся 3 «в» класса Момской начальной школы поздравляют всех женщин с Международным женским днем и посвящают любимым мамам свои сочинения.

М. И. СЛЕПЦОВА, классный руководитель.

МАМА

Есть на свете у меня одна единственная мама. Хочу, чтоб в жизни у нее все было без тумана!

***

Слепцова Аня.

ЛЮБИМАЯ МАМА

Мама красивая сверкает, как солнце. Она может лечить животных. Главное, это любить друг друга. Моя мама замечательная, добрая, милая и крутая. После работы мама всегда уставшая. Когда у мамы нету планов, мама спокойно может играть на телефоне или поспать. Но когда я делаю подарок для мамы, она в восторге.

Слепцова Акулина.

***

МИЛАЯ МАМА

Моя мама самая красивая и умная. У тебя глаза блестят, как хрусталь. Никакие комплименты не сделают тебя краше, ведь ты сама красота. Ты единственная, кто у меня есть.

Винокурова Нарыйаана.

***

МАМА

Мою маму зовут Ольга Ивановна. Мама моя любит цветы. Мы идем по магазинам, я ей помогаю. Она очень

добрая. Моя мама самая любимая. Я ее поздравляю с 8 Марта, с женским днем. Я без нее жить не смогу. Мы когда-то полетели в город Якутск, мама отвела меня в парк аттракционов, где я играл и веселился. Я это очень хорошо помню!

Слепцов Павлик.

***

Хочу, чтобы моя мама была радостной, веселой, а ее глаза светились как два солнышка. Как два солнышка. Хочу, чтобы ее улыбка чаще радовала меня и окружающих людей. Ее зовут Саргылана Корякина.

Корякин Миша.

***

МОЯ БАБУШКА

Я бабулю поздравляю С женским праздником весны! Я бабулю обожаю, Детям бабушки нужны. Ближе бабушки моей Нету друга у меня. Мне с бабулей интересно, Не прожить нам врозь ни дня!

Громов Сильвестер.

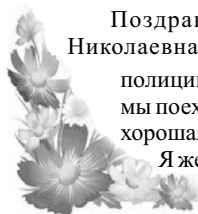
***

МОЯ ДОРОГАЯ МАМА!

Поздравляю Тебя с 8 Марта! Мою маму зовут Васильева Александра Николаевна. Она очень красивая и умная, очень заботливая. Она работает в полиции. Летом любит ходить в поход, купаться и путешествовать. Однажды мы поехали в Сочи, мы катались на катамаране, там ее укачало. Была не очень хорошая сцена, но ей все равно очень понравилось.

Я желаю маме здоровья, молодости и красоты, успехов в работе, счастья!

Васильев Артем.

БЫРАБЫТАЛЫСТЫБА – ЧЫБААБЫЛААХХА, СОБОЛООХХО

Саха Өрөспүүбүлүкэтин бырабытталыстыбатын отчуоттуур бөлөҕө Чыбаабылаах нэһилиэгэр түөрт массыынанан айаннаата. Онно тийбитигэр нэһилиэк баһылыга Г. И. Слепцов көрсөн сүрүн объектарыгар сырытыннаран көрдөрдө-иһитиннэрдэ, үлэһиттэри кытта кэпсэтиннэрдэ, баар кыһалжаларга тохтоон, ону туоратарга туох үлэ барыабын иһитиннэрдэ. Ол кэнниттэн тийбит бөлөх активы уонна бириддиэлэн дьону кытта көрсөн туох кыһалжалаахтарын уонна нэһилиэк инники сайдытыгар туох үлэ барыан сөбүн чопчуласта.

Эбиэт кэнниттэн сынньалан киинигэр нэһилиэк олохтоохторун кытта көрсүһүү буолла. Онно кэлбит бөлөх салайааччыта, тыа хаһаайыстыбатын министирэ А. Атласов бырабытталыстыба биир сыллаах үлэтин-хамнаһын туһунан иһитиннэри оҥордо.

Отчуоту истэн баран, муньааха кэлбит дьонтон оскуола үлэһитэ С. Яковлева оскуола спортивной зала тымныытын, оҕону үөрэтэргэ сөбө суоҕун, онно капиталнай өрөмүөнгө көмө кыаллыан сөп дуу, суох дуу, олохтоох оскуола директора А. Николаева кадрыйан хааччылыгы туһунан, олохтоох дьаһалта сүрүн специалиһа Р. Павлов куоракка көтөргө субсидированнай чэпчэтиллибит билиэт элбизин уонна оскуолаба оптимизация барыабын сөп дуу, суох дуу; олохтоох ФАП үлэһитэ Е. Турантаева земскэй доктор уонна балыһа үөрэхтээх специалиһынан хааччылыгытын туһунан ыйтыгылар.

Муньаах иннинэ бириддиэлэн дьону кытта көрсүһүү ытыллан дуу, хайаан дуу отчуот сүннүүнэн тыл этиитэ үчүгэйдик тахсыбата. Албан Старков: «Биһиги кэнниттэн кэлэр ыччат долгутарын, табаны, ынабы, сылгыны иитиигэ сыстыбатын, ол түмүгэр омук быһыытын эстиэхпитин, оннук балаһыанньа буолбатын иннигэр, анал бырагыраама оҥостон саха сылгытын, ынабын иитэр туһунан үүнэр ыччакка өйдөтүү үлэ барара наада», — диин эттэ.

Бырабытталыстыба бөлөбүттэн киирбит ыйытыларга туһааннаах салайааччылар эппиэт биэрэн дьону астыннарыдылар.

Бөлөх салайааччыта А. Атласов түмүк тылын кэнниттэн, ааспыт сайын турбут улахан уот нэһилиэккэ кутталы үөскэппитигэр, ону умулуннарыыга актыбынайдык кыттыбыттарын иһин Бочуотунай грамотаны Иван Гаврильевич Уваровскайга уонна Гаврил Константинович Захаровка туттарда.

Григорий ФЕДОТОВ.

***

Соболоох нэһилиэгэр үһүс төгүлүн СӨ

транспортта министирин солбуйааччы А. А. Филиппов салайааччылаах бөлөх СӨ Бырабытталыстыбатын ааспыт сылга үлэтин отчуотун туруорда. Бүгүн манна үөрэх, наука министирин бастакы солбуйааччы М. Ю. Присяжнай, инновация, цифровой сайдыы, инфокоммуникация технологияларын министирин бастакы солбуйааччыта Н. В. Гришаев, тутуу министирин солбуйааччы Е. Е. Афанасьев, СӨ социальная-комплекснай сайдытыгар департамент салайааччыта М. В. Корякина, сүрүннүүр үлэһитэ П. М. Мигалкина, оройуон баһылыгы бастакы солбуйааччы В. В. Корякин, оройуон депутаттарын Сэбиэтин бэрэссэдээтэлэ С. Н. Мараказов, Одь Уо КХ ГУП Муоматаабы филиалын дириэктэрэ Д. В. Аммосов, оройуоннаабы социальная харалта начальнига П. С. Федоров, тыа хаһаайыстыбатын управлениетын начальнига Ю. А. Винокуров кэлбиттэр. Бырабытталыстыба бөлөҕө отчуот иннинэ дьону приемнаата.

Нэһилиэк баһылыга А. А. Тарабукин былырын ПЧС эрчитинэн «Дьулуур» түөлбэ олохтоохторо 11 ыал итити ситимигэр холбоноллоругар көмөлөрүн иһин махтанна. Салгыы отчуот сүннүүнэн видеосюжет көрдөрүлүннэ. Отчуот кэнниттэн дьүүллэһии, ыйытылар көхтөөхтүк бардылар.

Д. Е. Хабарова – Саха сиригэр хас сылгы баарын, питомника төһө куоска турарын, социальная өнгө департамена ханнык хайысхалаах үлэлирин, нэһилиэк сиригэр-уотугар көмүс хостоонуна төһө оруннаабын, оройуон киинигэр хаһан итии-тымныы уу баар буолуобун туоһуласта. А. А. Филиппов өрөспүүбүлүкэ үрдүнэн 138900 төбө сылгы баар, ол иһигэр биһиги оройуоммутугар 1545 сылгы баар диин хоруйдаата. Ыкка, куоска киһилии сыһыан баар буолуохтаабын туһунан Федеральная сокуон баар диитэ. Итиннэ көрүүгэ-истиигэ үтүмэн үп, сууккаба биир ыкка элбэх харчы көрүллэр. Оттон питомника хас кыыл баарын, кырдыга, билбэт.

М. В. Корякина Үлэ министрвотын иһинэн социальная сайдыы департаменын үлэһиттэрэбит диир. 88 тэрилтэ баар, ол иһигэр 11 интэринээт-дьыэ, 5 психоневрологическай интэринээт, 1 сайдыылар мөлтөх оҕолорго. Хас улуус аайы социальная харалта управлениелара үлэлиллэр. Кыаммат дьону көрөбүт-харайабыт диин билиһиннэрдэ. Нэһилиэк баһылыга А. А. Тарабукин Дьокуускайга сылдьан айылҕа харыстабылын министирэ С. М. Афанасьевка сылдьан Тихон үрэххэ көмүс хостоонунун тохтоторго туруорсубутун, ураты харыстанар сирдэр ахсааннарыгар киллэрэргэ улуус, нэһилиэк аатыттан туһааннаах

министирэстибэлэргэ суруктары түһэрбиттэрин эттэ. В. В. Солодов тус бэйэтигэр эмиэ эппитин, кини бу боппуруоһу бэйэтин хонтуроолугар ылбытын иһитиннэрдэ. Тымныы уу туһунан Д. В. Аммосов манньк хоруйдаата: оройуонна сана тутулар дьыэлэргэ итии-тымныы уу ситимэ баар. Сана тутуларга дьаһалта бырайыактарын хонтуроолуохтаах. Кэлэр өттүгэр тымныы ууну киллэрингэ харчы көрүлүннэбинэ Одь Уо КХ көрүөбэ. Хонууга водозаборбут мөлтөх, бу боппуруос Ил Дархан кэлэ сырыттабына эмиэ турбута.

К. М. Неустроева: Авиабилет сыаната олус ыарахан. Урукку кэмнэргэ хасты да оҕолорбутун илдэ сыл аайы айанныыр этибит. Билигин тэрилтэ төлөтөбүүнэ эрэ, сыры-айан кыаллар. Итини быһаарыаха наада. Филиппов А. А. – авиабилет улахан анара горючай, авиакеросин сыаната. Эһиги улуускут саамай уустук схемалаах, манньк ыарахан сыанаба таһааһы таһар улуус суох. Авиапорт үлэһиттэрин хамнастарын төлүүөххэ наада, ол иһин билеттэ ыарахан. Авиабилеткэ субсидирование киллэрэн, авиапортотвай түһээннэри түһэрэн икки хайысхана үлэлэһэбит. М. А. Слепцова өрөспүүбүлүкэбэ онкологическай диспансер тутулуох буолбута уонча сыл буолбутун, хаһан тутулан үлэбэ кириэбэй диин тоқкоолосто. А. А. Филиппов: – Сүрэх, хаан, искэн ыарыыларын таба диагностааһынна өрөспүүбүлүкэ инники кэккэбэ сылдьар. Дьокуускайга кардиологическай, онкологическай балыһалар тутулла тураллар. Федеральная бюджеттан бу сыалга 10 млрд. солк. көрүлүбүтэ. 2021 с. сүрэх ыарыыларын эмтиир диспансер, 2023 с. искэн ыарыыларын эмтиир диспансер үлэбэ кириэхтэрэ. Бу тэрилтэлэр оборудованиелара, диагностика аппараттара олус сыаналаахтар диин быһаарда.

Оскуола дириэктэрэ Р. Е. Старкова оскуола тутуутун, оҕолору тизээр массыына кэлиэ дуо ыйыталаста. Манна М. Ю. Присяжнай бу боппуруоһу эһигини кытта көрсөн кэпсэппиппит. Оскуола-сады көрдүбүт. Бырайыаккытын чопчулаан. Транспортта оройуонтан сайаапка кирибит. Былырын Улахан Чыыстайга бэриллибитэ диин хоруйдаата. С. Е. Леонтьева хаһан гинеколог, хирург кэлэрин ыйыталаста. В. В. Корякин «Земскэй доктор» бырагырааманан гинеколог, хирург, нарколог дуогабар түһэрэн кэлиэхтэрэ диитэ. А. А. Тарабукин ПЧС боппуруоһун, оскуоланы, ФАП-ы туруоруоста. Д. Е. Хабарова салгыы эмп сыаната ыараханыгар санаа атаста. Сахарнай диабеттаах дьонно сыл аайы проезд төлөнөрүн туруоруоста. Арктическай улуус буолбуппунан

(Бүтүүтүн 5 стр. көр).

Биһиги юбиларбыт**КУЛТУУРА ТУРУУ ҮЛЭҢИТЭ**

Мэнэ-Ханалас Чымайыкытыгар Баһылайпка диэн ааттанар түөлбө баар. Бу кэрэ айылҕалаах сиргэ Васильев Петр Гаврильевич (Быкаалыыр) диэн бастакы холкуостары тэрийсипит киһи дьиэ кэргэнэ олохсуйан олохторбута. Кэргэнэ Варвара Егоровна бэрт кыайыгас-хотугас, холкуос бастын ыанньыксыта этэ. 1930 сыллаахха Ньюкулай диэн уол оҕоломмуттара. Аҕалара турбут-олорбут, бэйэтин лаппа кыанар Бүөтүр 1942 сыллаахха Кыһыл Аармыйа кэккэтигэр сэриилэһэ барбыта. Нөнүө сылыгар тохсунньу 27 күнүгэр кыргыһы толоонугар охтубутун туһунан «хара суругу» кэргэнэ туһуута. Оччолорго уола уонуттан тахсан эрэр саастааҕа. Бэйэтин көлүөнэтин оҕолорун курдук оҕо сааһыттан ыарахан үлэбэ эриллэн улааппыта. Улаатан иһэн холкуоска үлэлэбитинэн барбыта. Икки туруу үлэһит дьон оҕото Ньюкулай хотуулаах үлэһит буолбута. Хомойуох иһин, 1950 с. Сэбиэскэй Аармыйа кэккэтигэр сулууспалы сылдьан хайаттан сууллан улахан эчэйини ылан дойдутугар кэлбитэ. Эдэр киһи олоххо тардыһыта күүстээх буолан, нэһилиэккэ араас үлэбэ сылдьыбыта. 20 сыл нэһилиэк Сэбиэтин бэрэссэдээтэлинэн уонна сэкирэтээринэн үлэлэбитэ, биер дойдулаахтарын улахан ытыктабылларын ылбыта, билингэ диэри уос номоҕор сылдьар салайааччы буола үүммүтэ. Амма Алтаньттан төрүттээх Акулина Васильевнаны кэргэн ылан элбэх оҕолоох улахан дьиэ кэргэн аҕата буолбута. Кини нэһилиэк социальнай олоҕо, экономика сайдытыгар биллэр кылааты киллэрбитэ. Сэбиэт сэкирэтээринэн үлэтин олон, сэриигэ баран өлбүт биер дойдулаахтарын испиһэктэрин онорбута, ахтылары хомуйбута. Олус наадалаах үлэни кэмизгэр онорон, бүгүн нэһилиэк сэрии сылларынааҕы олоҕо, сэриигэ кыттыбыттар ааттара история тыыннаах кэрэһитэ буолан тураллар. Ити курдук туһалаах үлэни онорон биер дойдулаахтарын улахан махталларын ылбыта. Николай Петрович 42 сааһыгар олохтон барбыта. Кэргэнэ Акулина Васильевна элбэх оҕону кытта огдообо хаалбыта. Кини эмиэ эр дьонгон хаалсыбат хоһуун үлэһит этэ, оҕолорун туһугар олохторбута. Тыыл бэтэрээнэ эбэ сиэннэрин көрсөн улаатыннарбыта.

Улахан кыыстара Ирина бүгүн хотугу Муома ырыаҕа ылланар Индигирин бизрэгэр биер мааны далбар хотун буолан олохтор. Кини 1972 с. Наахара орто о с к о л а т ы н б ү т э р э н , «Оскуола-производство-үрдүк үөрэх» девинэн салайтаран икки сылыанньыксыттаабыта. Онтон Дьокуускайдааҕы култуурунай-сырдатар училищеҕа үөрэнэ киирбитэ. Муома уола Семен Константинович Слепцово көрсөн, ыраас тапталларын холбоон ыал буолбуттара. Кэргэнин дойдутугар кэлэн,

култуура оройуоннааҕы дьиэтигэр методийынан анаммыта. Эдэр ыал кыыстаах, икки уол оҕоломмуттара. Ирина кэтэхтэн үөрэнэн Улан-Удэтээби култуура, искусство академиятын бүтэрэн, народной театр режиссера, театральнай коллектив салайааччыта идэлэри баһылаабыта.

РСФСР, Саха АССР култуураларын үтүөлээх үлэһитэ Т. К. Апросимовалыын, СӨ култууратын үтүөлээх үлэһитэ худуоһунньук Г. Г. Ивановтуун өр сылларга айымньылаахтык үлэлээн, Муома оройуонун култууратын кизн билиигэ, үрдүк үктэлгэ таһаарсыбыта. Талааннаах эдэр кыыс оччолорго испэктээкиллэргэ сүрүн оруоллары толорбута. Ол курдук Туйаарыма Куо («Ньургун Боотур»), Суоһалдьыа («Суоһалдьыа Толбонноох»), Татыйык («Хотугу сибэкки»), Лилия («Саллаат сүрүбэ»), Халыан Галка («Харах уута»), Саргы («Сонордугтар»), Чабыхах Кэтириис («Лэкиэс») уо. д. а. Методийынан үлэли сылдьан үлэ сана ньымаларын олоххо киллэрэрэ, сценарийдары суруйара, дьаһаллары салайан ытара. Оройуон народной театра Москваҕа уонна Камчаткатааҕы-Петропавловскай куоракка көрүүлэргэ лауреат буолуутугар кини оруола улахан. «Туундара туллуга» испэктээкилэ (И. Бочкарев) Аттане оруолун ордук тахсылаахтык толорон Бүтүн Союзтааҕы көрүү лауреата буолбута.

1993 сылтан народной театр режиссеруна анаммыта. Эдэр режиссер элбэх испэктээкили көрөөччүлэр дьүүлэригэр таһаарбыта. Кинилэр ортолоругар «Саллаат сүрүбэ» (И. Гоголев), «Кыһыл ойуун», «Оҕоҕо баҕарбыт» (П. Ойуунускай), «Долгунча» (П. Тобуруокап) уо. д. а. бааллар. 1993-2006 с.с. 80-тан тахса испэктээкиллэри, инсценировкалары, айар кизэлэри туруорбута. Худуоһунньук Григорий Григорьевичтыын эргийэр сценаны туһунан «Бальзаминов ойохтонуута» (А. Островскай), «Улуу Туймаада» (Л. Попов), «Сайылык» (Сизен Өкөр) көрдөрбүтэ. Народнай театр 25 сылыгар «Хаарыан хампа күөх кытылым»

(Ч. Айтматов) испэктээкили туруоран, үрдүк сыанабылы ылбыта, көрбүт дьон биһиги театр ити ситиһитин умнубаппыт. Ирина Николаевна артыыстарын кытта истин сыһыаны тутара. Оччолорго испэктээкиллэргэ оонньообут В. В. Аммосов, А. М. Черемкин, И. И. Винокурова, Е. Н. Готовцева, Е. Д. Сен Дун Шен, А. К. Слепцов, А. М. уонна А. И. Федоровтар коллективтарын билигин да кизн тутта ахталлар.

Ирина Николаевна атын омуктар айымньыларын тылбаастаан туруорарын сөбүлүүрө. Ол курдук В. Катаев «Күөх былаатын», Дьячков «Саһарҕа хоптолоох кытылга», Е. Бульчев «Идеальной саас», саха классиктарыттан «Күн күөрэйиэн иннинэ», «Ырыкыныан ыспатыгар» (Суорун Омоллоон), «Тизтэйбит», «Тар» (Н. Неустроев) сана варианынан, хотугу темаҕа «Туундара туллуга» (И. Бочкарев), «Кэрэ Геван» (В. Лебедев), «Хайалар быыстарыгар» (П. Ламутскай), «Күн сырдыгын таптаан» (Н. Тарабукин), «Хорооло хоһуун» (Нулгынэт) туруортаабыта. Бэйэтэ айан ырыаһыт-поэт Т. Е. Черемкин-Толомонно аналлаах

«Алаас ахтылҕана», Аҕа дойдуну сэриитин кыттылааҕа М. Д. Черемкинна «Өйдүүр-саныыр төрөөбүт дойдун...» дириң ис хоһоонноох инсценировкалары суруйбута. «Кыраһа» испэктээкили Саха драматической театрыгар көрдөрөн Муома народной театра өрөспүүбүлүкэ үс бастын үлэлээх театрдарыгар киирбитэ, «Театральнай көстүүм» бириһи ылбыта. «Саһарҕа хоптолоох кытылга» 2002 с. А. Е. Кулаковскай аатынан култуура дьизитигэр турбута, маны тэнэ кэлэктиип «Халбас харата» көр-күлүү минитетра «Дьэбэрэн-2002» өрөспүүбүлүкэтээби көрүүгэ кыттан К. Федоров уонна көрөөччүлэр биһирэбил бириистэрин туһуута.

Ирина Николаевна дэгиттэр дьобурдаах култуура үлэһитэ. Истин куоластаах ырыаһыт, бастын тэрийээччи, ылыннарылаах тыллаах салайааччы, сүбэһит, хомоҕой тыллаах хоһоонһут, театр талааннаах артыыстарын, ытыктыыр аҕа саастаах дьоннорун туһунан дьонун

ахтыгылар ааптардара.

Кэнники 2010 сылтан оройуон бэтэрээннэрин «Арчы» дьылэрин салайан үлэлэтэр. Арчы дьыэбит үчүгэй үлэтинэн өрөспүүбүлүкэбэ тийэ биллинэ. Манна 15 араас хайысхалаах түмсүүлэр үлэлиллэр. Онтон «Сиэр-туом» (ый алгыһа, ыйдарынан, саастарынан ытыллар, туомнар, алгыс), драматической (уус-уран аабы, сценкалары, инсценировкалары, испэктээкиллэри туруоруу, айар кизһэлэри тэрийи), «Оһуохай» түмсүүлэри Ирина Николаевна бэйэтэ салайар. Саха төрүт культууратын кытта алтыннан, үгэстөрүтин билсэбит. Бэтэрээннэр талааннара, дьобурдара арыллар, ол иһин сөбүлээн сылдыабыт, дьарыктанабыт. Өрөспүүбүлүкэбэ, оройуонна бэлиэтэнэр бары дьаһалларга кыттабыт, сэргэхтик олорубут. Ол иһин салайааччыбытыгар Ирина Николаевна махтанабыт. Арчыга эдэр ийэлэр, оһолор элбэхтик сылдыаллар, кинилэргэ анаан дьаһаллар бараллар. Арчы активистарын ортолоругар бэтэрээннэр оройуоннаабы сэбиэтэрин салайар Е. И. Слепцова, инбэлинтэр обществоларын бэрэссэдээтэлэ А. В. Михеева, З. Н. Иванова, Р. И. Прибылых, И. И. Винокурова, А. Н. Егорова, о. д. а. бааллар.

И. Н. Слепцова бырайыактарга кыттан үлэни ытар. «Удьур утума» олонхоһут Д. М. Слепцов ыччаттарын түмсүүтэ хаһыс да сылын үлэлиир. Быйыл төрөөбүтэ 150 сылыгар бэлэмнэнэ сылдыаллар, бэрт элбэх киһини хабаан барар, олус интэриһинэйдик, сонунтан сонундук ытыллар. «Санаа сааһырбат, дууһа кырдыбат» диэн ааттаах бэтэрээннэргэ ытыллар көһө сылдыар кубоктаах күрэх (уус-уран самодеятельноска, ырыа, үнкүү, атын да жанрдарга) иккис сылын үлэлиир. Быйыл Улуу Кыайы 75 сылын көрсө «Кыайы салыта» уус-уран самодеятельность көрүү бэстибээлин нэһиликтэр бэтэрээннэрэ «Тыыннаахтар

умнубат сыллара» кэнсиэринэн сабалаатылар. «Муома Далбар Хотуна» күөн күрөс сыл көтө-көтө ытыллар. Быйыл үһүс төгүлэ. Муома национальной нэһилигэ (А. В. Андреев) үбүлүүр. «Хамсаны – олох төрдө бырайыак (скандинавской хаамы, сэрээккэ, хамсанылаах оонһуулар, үнкүүлэр уо. д. а.) сыл ахсын хабар дыно кэнниир. Маны тэнэ дьыбэ-уокка, хаһаайкаба туһалаах иис, баайы, ас, оһуруот уо. д. а. куруһуоктар тиһигин быспака бараллар.

Ирина Николаевна Слепцова обществоннай олоххо көттөөхтүк кытар. кини дьахтар сэбиэтигэр, бэтэрээннэр сэбиэттэригэр өр сылларга үлэлиир, нэһилик Сэбиэтин дьокутаатынан талыллыбыта. Оройуон бары улахан дьаһалларыгар сиэри-туому толорор алгысчыт, арчыһыт. Кини үс оһо тапталаах ийэтэ, элбэх сиэн, хос сиэн эбэтэ. Бүгүн кини үлэ үөһүгэр сылдыар. Улуу Кыайы 75 сылынан элбэх дьаһаллары сабалаата. Кини эһэтин Петр Гаврильевич унуоһа Томская куоракка көмүллэ сытарын мантан сылдыбыт бөлөх билэн кэлбитэ. Онон чугас киһитигэр иһин төлөөн, дуһата уоскуйда. Оттон ийэтэ, баара буоллар, былырын 90 сааһын туолуохтааба. Дойдугар бара сылдьан ийэтэ оттуур сиригэр «Хоһуун хотун» күрээти тэрийбитэ.

Кэрэни түстэһэр өр сыллаах дьоһуннаах үлэтэ үрдүктүк сыаналанан, Ирина Николаевна СӨ культууратын үтүөлээх үлэһитэ, туйгуна, Муома нэһилиэтин бичуоттаах олохтооһо, «Гражданской килбизэ» бэлиэ хаһаайката.

Ытыктыыр салайааччыбытын, истин дьүөгэни, тапталаах ийэни, эбэни Ирина Николаевнаны олоһун бэлиэ күнүнэн – 65 сааскынан истинник эбэрдэлибит! Доруобуйаны, дыло, уһун айымнылаах олоһу баһарабыт.

Раиса БЫЛБАНАЕВА.

БЫРАБЫТАЛЫСТЫБА – ЧЫБААҒЫЛААХХА, СОБОЛООХХО

(Бүтүүтэ. Иннин 3 стр. көр).

билиэт сыанатын чэпчэтэр сөп этэ. Бырайыас ыараханьтан оһолор араас таһымнаах күрэхтэргэ кыттыбаттар, сайдыбаттар диэтэ.

А. А. Филиппов «Кээликис» перевалынан суол, төбүлөхтэр туруорсууларынан, үөрэтиллэ сылдыбытыга, 2024 сылга диэри баар суоллары тупсарарга, тас өттүн онорорго диэн эттэ. **Н. В. Гришаев** эһиэхэ «Билайн» суотабай сибээс баар, оскуолабытыгар сөкүүндэбэ 1 Мегабит бэриллиэ федеральной бырагыраама чэрчитинэн уонна ФАП-ка, дьаһалтаба. Эһиэхэ сибээс хаачыстыбата тупсуо суоҕа. «Билайн» мобильнай интернетэ кыаллыбат. Тоһо диэтэр, спутниковай ханааллар чэпчээбэттэр. Биирдии хаамынан бырайыак оноруохха наада. Эһиэхэ инфраструктура суох диэтэ.

С. Е. Леонтьева: Былырын эһиги отчуоккут кэнниттэн «Дьулуур» түөлбэ 11 ыала итити ситимигэр холбоннубут. Биһиги 40 сылы быһа кэтэспит, туруорсуубут дээ туолла. Бырабыталыстыбаба, ОДЬУОКХ ГУП Муоматаабы филиалын дириэктэригэр Д. В. Аммосовка, олохтоох дьаһалта баһылыгар А. А. Тарабукинна махталбытын тирдэбит. **Н. В. Слепцов:** – Көмүһү хаһан, ханна баһарар хостуохтара, ол эрэн бириискэлэргэ хонтуруолу күүһүрдүөххэ. Өрөспүүбүлүкэбэ, Россияны экономикатыгар көмүс хостооһуна наада. Айылҕабытын, көтөрбүтүн-сүүрүбүтин тытымыахтарын наада, көмүс хостуур буоллахтарына, хорумһу тахсыбатын курдук.

Николай КОРЯКИН.

АРЧЫБЫТ ДЬИЭТИН ТУТААХ КИҢИТЭ

Саха Өрөспүүбүлүкэтин культууратын үтүөлээх үлэһитэ **Слепцова Ирина Николаевна** өрөгөйдөөх үбүлүүһүнэн ис сүрэхпититтэн эбэрдэлибит!

Эйиэхэ кытаанах доруобуйаны, түбүктээх үлэбэр өссө үрдүк ситиһилэри, оһолорун, сиэннэрин, хос сиэннэрин тапталларыгар уйдаран, дьоллоохтук, уһундук олоһорго баһарабыт.

Ирина Николаевнаны мин эдэр сылдьан театрга, араас испэктээкиллэргэ оонһуурун наһаа сэргээн көрөр, ымсыыраар эһим. Кини эдэрэ, кыраһыабайа, саната чуолкайа, олус кэрэтик көстөрө. Баһар, мин театрга оонһуох баһам онно күүрбүтэ буолуо, ол иһин Т. К. Апросимова үлэлиир кэмигэр театрга сылдьан, дьарыктанан, кыра оруолларга оонһообут дьоллоохпун.

Кэлин уолум улаатан, куоракка дьыуот тэринэн, онно олохсуйан 10-тан таһа сыл олорубутум. Онтон сиэннэр улаатаннар дойдубун ахтарым бэрдиттэн төттөрү кэлэргэ быһаарыммытым. Кэлээт, Арчы дьыэтигэр сылдыабын, онно Ирина Николаевнаны кытта ыкса билистим. Кини салайар Арчыбыт дьыэтигэр олус кыһанар, сылы быһа ыйдарынан алгыс сиэрин-туомун толорон арчылыыр, ыраастыыр, биер да ыһыах, күнү көрсүү кини алгыһа суох ытыллыбат. Арчыга биһиги 15 түмсүүгэ дьарыктанабыт. Дьыл бары кэмигэр айылҕабытын кытта алтыһабыт. Отуу чэйин иһэн, күүс-сэниэ ылабыт, шашлыктаан дуоһуһа сынньанабыт. Хас сыл аайы санаттан сана бырайыактары айан дьонно киэн аранаба таһаарар, элбэх киһини түмэр. Маны таһынан остуол оонһууларынан сөбүлээн оонһуубут, киинэлэри көрбүт, бэсидэлэри истэбит. Ити курдук саха төрүт культууратыгар чугаһыбыт, дьарыктанабыт.

Биһиги кинини убаастаан «Арчыбыт итээччитэ» диэн ааттыбыт. Ким да кэллин, куруук сылаас чэйдээх, минньигэс алаадылаах көрсөр, барыбытыгар кыһанар, сүбэ-ама биэрэр. Кини сырдык мичээринэн көрсөрүттэн биер бэйэм санааргы да сылдыарбын умнан, санаам көтөбүллэр, олоххо тардыһым күүһүрэр.

Эдйийибит курдук саныыр дьүөгэбит Ирина Николаевна, өссө да өр сылларга биһиэхэ, бэтэрээннэргэ, күүс-көмө буолан, хомолто диэни билбэккэ, үөрө-көтө сырыт. Эйигин өйүүргэ, көмөлөһөргө куруук бэлэммит.

АРЧЫЛААНА.

Улуу Кыайыы 75 сылыгар**УБҮЛҮӨЙДЭЭХ МЭТЭЭЛЛЭРИ ТУТТУЛАР**

Саха Өрөспүүбүлүкэтин Бырабытталыстыбатын отчуотун кэмигэр тыыл бэтэрээннэригэр улахан болбомто уурулунна. Ол курдук СӨ тыатын хаһаайыстыбатын министирэ **А. П. Атласов**, СӨ үлэбэ уонна социальнай сайдыыга министирин бастакы солбуйааччы **И. И. Алексеев**, «Муома оройуона» МТ баһылыга **И. П. Павлов** ытык кырдыабаастарга дьиэлэринэн

көмүскүүр Улуу сэриигэ Кыайыы 75 сылыгар аналлаах Российской Федерация уонна Саха Өрөспүүбүлүкэтин үбүлүөйдээх мэтээллэрин туттулар.

Тыыл бэтэрээннэрэ кырдыабаас дьонно кыһамньыларын уонна болбомто лорун иһин Өрөспүүбүлүкэ уонна оройуон салалталарыгар улахан махталларын эттилэр.

Хаартыска «Муома оройуона» сайтыттан ылылынна.

сырыттылар. САСР үтүөлээх учуутала, РФ Суруйааччыларын союзун чилиэнэ **Евдокия Николаевна Бокова**, Муома орто оскуолатын маннайгы выпускниктара **Инокентий Семенович Старков**, **Евдокия Ивановна Соркомова** Аҕа дойдуну

Тиһиллибит эргэ хаһыаттары көрө олорон, 2008 сыллаабы тохсунньу 30 күнүнээби нүөмэргэ Хонуу олохтооҕо А. Никулин «Бочуоттаах ааты ингэриэххэ» дьон дьобуус ыстатыйатын булан ыллым уонна хайдах тахсыбытынан билиһиннэрэбин.

«Саҥа дьыллаабы уһун өрөбүл күннэргэ олорон хаһыат ааспыт сыллаабы нүөмэрдэрин бэрийэн көрдүм. Күннээби түбүккэ аралдьыйан аахайбакка аһарбыт кыракий иһитиннэрини булан көрөн улаханлык үөрдүм. Бу «Оройуоннаабы олонхо ассоциациятын тэрийи туһунан» улуус баһылыгынан быһаарыыта. Ассоциация уһун кэмгэ саха олонхотун чөлүнэн хаалларарга, үөрэтэргэ уонна тарҕатарга туһуламмыт үлэни улууска салайан ытыахтаах. Ассоциация чилиэннэринэн тыл үөрэхтээхтэрэ, култуура үлэһиттэрэ, суруналыыстар киллэрilibиттэр. Онон Аан дойдуга саха норуотун тылынан уус-уран айымньытын үрдүкү чыпчаалынан билиниллибит олонхобут улууска өссө үчүгэйдик үөртүлүө, тарҕатылыа дьон эрэнэбин. Үөрбүтүм дьон баар – бу ассоциация болбомтоҕо ылан, туруорсан урукку өттүгэр кыаллыбатах биер боппуруоһу ситиһиэ дьон бүк эрэнэбиттэн. Муома олонхоттарын киэн эйгэбэ билиһиннэрбит, суруйааччыларбыт кинигэлэрэ күн сириг көрөллөрүгэр улахан өнөлөөх саха саарына Василий Васильевич Илларионовка улуус бочуоттаах аатын ингэрэр туһунан сирдээх туруорсуу

Аабааччы туруорсар**БОЧУОТТААХ ААТЫ ИНГЭРИЭХХЭ**

быһаарылла илик.

Улуус хаһыатын 2006 с. балаҕан ыйын 6 күнүнээби нүөмэригэр суруналыыс Г. М. Федотов «Муомаларга өнөлөөх учуонай» дьон улахан ыстатыйатыгар Василий Васильевич бары өнөтүн ыйан, билиһиннэрэн туран киниэхэ улуус бочуоттаах олохтообун аатын биэриэххэ сөптөөбүн суруйбута. Бу ыстатыйаны сэнээрэн улуус бочуоттаах олохтооҕо, сэри уонна үлэ бэтэрээнэ И. А. Петров уонна биһиги ийэбит тыыл уонна үлэ бэтэрээнэ, Герой-Ийэ Е. Е. Никулина Григорий Михайлович туруорсуутун өйүүллэрин хаһыат нөнүө биллэрбиттэрэ. Хомойуох иһин, бу сирдээх туруорсуу ылыныллыбата, таах хаалла. Улуус бочуоттаах гражданина ааты Василий Васильевич кытта Григорий Михайловичка бэйэтигэр даҕаны ингэриэххэ сөп этэ. Бу дьон иккиэн Муома улуһун, бүтүүн саха норуотун иннигэр үйэлэргэ сүппэт, тугунан даҕаны суураллыбат, сотуллубат улахан өнөлөөхтөр.

Олоххо үгүстүк буоларыны хойугаан, куоттаран кэбиспэккэ бу икки айар куттаах, норуоттарын туһугар үлэли-хамсы сылдыар ытык дьоммутугар улуус бочуоттаах олохтоохторун аатын ингэриини ити тэрilibит олонхо ассоциацията сотору кэмнэн ситиһиэ

дьон саныбын. Түмүкпэр икки сыллаабыта олохтон туораабыт бары ытыктыр биер дойдугаахпыт Дьөгүүр Буоратай хоһоонун тылларын санатыахпын баҕарабын:

«Көрдөһөбүн бар дьоммуттан:
Сылаас сымнаҕас тылы
Этин киһи тыыннааҕар,
Истэригэр, баарыгар...».

А. НИКУЛИН.

Муус устар саҕаланытыгар биһиги аатырар олонхоттук Д. Слепцов үбүлүөйдээх сылыгар кытыһа профессор В. Илларионов кэлэрэ былааннанар. Онно сөп түбэһиннэрэн, биһиги улууспут олонхоттарын ааттарын, үлэлэрин тилиннэрбит, норуокка тиэрдибит киһиэхэ **Василий Васильевич Илларионовка** улуус бочуоттаах олохтооҕо ааты биэрэри өссө төгүл туруорсабын. Бу аат ингэриллэрттэн улуус ханнык да үпкэ-аска ноцооту сүкпэт, төттөрүтүн биһиги улууспут аата ааттанна, оҕолорбут үөрэххэ киирэллэригэр, салгыы үөрэнэллэригэр өйөбүлү ылыа этилэр.

Г. ФЕДОТОВ,
Олонхо Саха сиринээби
ассоциациятын Муоматаабы
филиалын салайааччыта.

Эцэргэлибит!

Күндү ийэбитин, эбэбитин, балтыбытын, эдьийбитин СӨ доруобуя харыстабылын туйгунун, өр сылларга оройуоннаабы балыһаҕа үлэлэбит, билигин Дьокуускай куоракка кардиологической кииннэ үлэлиир **СЛЕПЦОВА Марта Ивановна** өрөгөйдөөх үбүлүөйгүнэн эбэрдэлибит!

Саха алмаһыны кытаанах доруобуйаны, үлэбэр

үрдүк ситиһилэри, уһун дьоллоох олоһу баһарабыт. Куруук үөрэ-көтө сырыт, Эн эйэбэс мичээрин, хаһан да уостубатын. Эйигин күүскэ-күүскэ таптыбыт, сыллыбыт.

Хонууттан эдьийин Галина, чугас аймахтарын, Дьокуускайтан уолаттарын, кийинтэрин, сизинэрин, бырааттарын дьэ кэргэттэрэ, балтын Акулина.

Муома орто оскуолатын 90 сылыгар

Муома сиригэр үөрэби-билини тэнитэн, тапталлаах оскуолабыт – Муома орто оскуолата 90 сааһын бэлиэтиир ыраахтан-чугастан ыһырсаан, түмсөн ааһар күммүтүгэр, мэник-тэник сааспытын, эрчимнээх кэмнэрбитин, килбик ыраас тапталбытын, сандаарар сааскытын оҕо саас лынкынас чуораанын тыаһынан, көрдөөх уруктаргытыгар, мусуойгугугар сырытыннаран, билиибитин тургутан, санаабытын аралдьытан, эдэр-эмэн дэспэккэ, кэккэбитигэр кэчигирэтэн, эрэккитигэр элбэтэн, мунаах киһи мунар-тэнэр, билэр-билбэт энин эгэлгэ технологиянан хааччыммыт оҕо саас көмүс ньээкэ уйатыгар, киэн-куон уорабайгар маанылаан-дьаарбаган, улуу нуучча тылыгар умсугутан, билиитигтэн бэрсэн, көмүс күннэрбитин күөнэхтэтэн ааспыт, баара буоллар 75 үбүлүөйдээх күннэригэр тоҕооспут мусуойунай чааска күндү учууталбытын Мария Ивановна Соркуомабаны ахтан-санаан ааһарытыгар, көлүөнэлэр көрсүһэр,

ТУРУГУРА ТУР, ТАПТАЛЛААХ ОСКУОЛАБЫТ!

Муома сирин туругурдубут бастын маяк дьоммутун, ытыктыыр учууталларбытын, бэтэрээннэрбитин чистээн-айхаллаан, үөлээннээхтэрбитин, бииргэ үөрэммит доҕотторбутун өлбөөдүйбэт мөссүөннэрин аттыбытыгар баалларыны тохтор дорҕоон тойугунан, добун өрөгөй ырыатынан, эрдэтэни сааскыбыт ылааны күнүгэр чуопчаарар сананан, күйгүөрэр күүрээнинэн күн-дьыл тумарыгар күндү күннэрбитин күлүмнэтэн ааспыккытыгар, Муома орто оскуолатыгар араас сылларга үлэлээн ааспыт, үлэли сылдыар, билии-көрүү аартыгар сирдээн-сиэтэн киллэрэр күндү дьоммутугар, бары көлүөнэ Учууталларыгар, билигини маанылаабыт дириэктэр **Василина Васильевна Тихонова** салайааччылаах эдэр эрчимнээх кэлэктипкэ, оскуола завуһа, наука сырдыгар сыһыарар психологической наука кандидата **Иосиф Петрович**

Хабаровка, үөрэбири управлениетын салайааччытыгар **Татьяна Дмитриевна Андреева**ҕа, үбүлүөй тэрээһинигэр сүүрбүт-көпсүт дьоммутугар, араас кэмнэ араас сылларга оскуоланы иккис дьэ оностон, интэринээккэ бүөбөйдэнэн, лаабырдарга сынньаммыт, үөрэммит-улааппыт, араас идэлээх дьонун ааттаах, тапталлаах Муомабытын аатын ааттаппыт, ааттатар, ааттатыахтаах кэнчээри ыччаптыгар, оскуола үөрэнээччилэригэр сүһүөхтээх бэйэбит сүгүрүйөн туран барҕа махтал тылларын аныбыт.

Үлэбит ситиһилээх, олоххут уйгулаах, инникигит кэскиллээх буолуохтун!

Муома орто оскуолатын 1969-1970 с.с. бүтэрбиттэр.

ОСКУОЛАНЫ АРААС СЫЛЛАРГА БҮТЭРБИТТЭР БЫРААҢЫННЫКТААҒЫ КЭНСИЭРДЭРИТТЭН

Тапталлаах оскуолабыт 90 сааһынан эбэрдэ кэнсиэргэ оскуоланы араас сылларга бүтэрбиттэр истин санаа доһууолланан кэллилэр, били поэт эппитини «үөрүүм-көтүүм үрдээн, үрэх-налы устун үрүн көмүс дорҕоо өрө күүрэн күүрдэ». Бу маннык ийэ үөрэн, алтыһан Муома орто оскуолатын араас сылларга бүтэрбиттэр муусука долгунугар үбүлүөй үөрүүтүгэр уйдара дайдылар! Дьикти дин, 90-90, 30 сыллааҕыта кылааһынныктар, 90 сыллаахха 90 сылынан эбэрдэли кэлбиттэр. Ордук аһыллан, үөрэн-көтөн «Тэтим» үнкүүһүттэрэ чукотскай тэими түһэрэн үөртүлэр, оттон «Споёмте, друзья-2019» ырыа күрэдин гран-при хаһаайытара «Дархан» вокальной бөлөх чачы да сэргэх Сэргэлэх туһунан ылаан-туойан бардылар. Галина Чугунова (1977 с.) выпуһун аатыттан эбэрдэ этэн, Сергей Коркин фонограмманан ылаан, кылааһын кыргыттар муода көрдөрөн үөртүлэр. «Хатыһнар» үнкүүгэ араас сыллааҕы

выпустартан түмүллэн, бэлэмнэнэн кэлбиттэр, оттон бу 2001 с. выпуск Лия Слепцова, 1982 сыллааҕылар нарын ырыанан киирдилэр.

...Төбөбүтүн төнкөтөн, ахтан-санаан ааһаһын кинилэр ааттарын, бу тураахтыыллар дин кинилэр – биһиги ортобутугар суох учууталларбыт барахсаттар... Кинилэргэ тапталбыт-махталбыт сөбүрүйбэт төлөн буолан сүрэхтэргэ сөнүөбэ.

Хотугу үнкүү, 90-90 выпуск хоһоонунан монтааһа, 1998 с. бүтэрбит Василий Аммосов ырыанан, Сергей Калачев видеонан эбэрдэнэн, казах норуотун үнкүүтүнэн араас сылларга бүтэрбит итээчи кыргыттар эбэрдэлэрэ солбулар. Алена Вожжова солотынан, начаалынай оскуола кэлэктибин үнкүүтүнэн, аны көрүү, Оля Акимова индийскэй, чачы да муомалы Люда Артамонова ырыанан истин иэйилэрин тиэрпиттэрин!

Муусука алыбар уйдаран араас сыллардаагы үөрэнээччилэр сценаҕа тахсан, сырдыкка, үтүөбэ, үйэлээххэ уһуйар-такайар Улахан Учууталга өссө төгүл 90, сүүскэ тийэ эбэрдэ буолуохтун. Тапталлаах оскуолабыт, үйэлэргэ үүнэ-сайда тур, сырдыгынан сыдыаайа сана көлүөнэ ыччаты үөрэх-били аартыгар сирди-угуйа тур, кэлэр кэскил туһугар, дьол-соргу, ил-эйэ туһугар, барыбыт туһугар, дьон-норуот аатыгар!

АЙЫЛГЫ.

ПРОДАЮ

3-хкомнатную благоустроенную квартиру по адресу: с. Хонуу, мкр. Спортивный, 16Б, кв. 21. Теплая, на втором этаже.

Обращаться по тел.: 89247670626.

ГИБДД предупреждает**Профилактическое мероприятие «Нетрезвый водитель»
пройдет в Момском районе**

В целях обеспечения безопасности дорожного движения, дорожно-транспортных происшествий, профилактики административных правонарушений, преступлений, связанных с управлением водителями транспортных средств в состоянии опьянения, в период с 6 по 9 марта 2020 года на территории Момского района пройдет профилактическое мероприятие «Нетрезвый водитель».

У довольно большого количества людей существует ошибочное мнение, что спиртные напитки снимают утомление, повышают жизненный тонус, делают человека более сильным и т. п. В состоянии опьянения притупляется внимание, нарушается координация движений, снижается реакция. Нетрезвые водители превышают допустимую скорость движения, совершают опасные маневры, пренебрегают требованиями дорожных знаков, и как следствие становятся участниками и виновниками ДТП, в которых травмируются и погибают люди. Эта минутная слабость

может стоить кому-то жизни! Имейте в виду, что после алкогольного опьянения для восстановления функциональных способностей человека требуется от одного до двух дней, в течении которых управлять автомобилем нельзя.

Напоминаем, что управление автомобилем в состоянии опьянения наказывается административным штрафом в размере 30000 тыс. рублей с лишением права управления сроком от 1,5 до 2 лет. За повторное подобное нарушение предусмотрена уголовная ответственность по ст. 264.1 УК РФ. Госавтоинспекция в очередной раз обращается к гражданам с убедительной просьбой не быть равнодушными к проблеме алкоголизма за рулем, оказывать содействие в борьбе с грубыми нарушителями ПДД и незамедлительно сообщать о фактах нарушения по телефонам: 8(41150) 2-19-96 или в Дежурную часть: 8(41150) 2-19-51.

Момский ГИБДД.

Улуу Кыайыы 75 сылыгар**КЫНАТТААХ КЭРЭ АНАРДАР УОТТААХ СЭРИИГЭ**

Саха сириттэн 142 кыргыттары уонна дьахталлары Аҕа дойдуну көмүскүүр Улуу сэриигэ ынырбыттара. Уопсайа, Саха сириттэн 62091 киһи сэриилэхэ барбыттара, ол дьонтон 37965 саллааттар сэрии толоонуттан эргиллибэтэхтэрэ. Онтон ачыктааһын уонна сут сыллар сабыдыалларынан 142800 киһи суорума суолламмыттара.

Февронья Малгина биэс уолуттан ураты – Чурапчыттан сэттэ быраатты Илларионовтар, Өлүхүмэттэн 6 быраатты Журавлевтар, Мэнэ-Ханаластан биэс быраатты Габышевтар уо. д. а. үөскээбит алаха дьизэлэриттэн арахан кыргыһы хонуутугар барбыттара. Алдан куораттан кэргэнни И. Ф. уонна А. Л. Бойколар бэйэлэрин уурунуу харчыларынан «Патриоты Бойко» диэн танканы атыллаһан, Берлингэ диэри уоттаах сэриигэ кыргыһыга сылдыбыттара. Саха сиринээби аэрокулууп кыргытара летчиктар Т. П. Кривогорницына, В. К. Захарова, Е. Г. Дворянкина, А. Н. Ременникова ПО-2 самолетунаан сэриилэхэ барбыттара.

Саха бастагы летчицата В. К. Захарова 1944 с. сааһыры парашютнай-планернай оскуола инструкторынан үлэли сырытаҕына, сэриигэ барар бэбискэ кэлбитэ. Кини биир дойдулааҕа Елена Дворянкиналыын 1 Белорусскай фронтта 27834 №-дээх байыаннай

чааскачиктарынан анаммыттара. Элбэх бойбуойу көтүүлэри толорбуттара. Онтон атырдыах ыйын 7 күнүгэр Брест-Литовскай оройуонугар үс сэбискэй мохсоҕол, ол иһигэр Вера Захарова эмиэ, фронт инники кирбиитин устунан көтөн иһэннэр өстөөх артиллериятыгар түбүһүн, уот төлөнгө куустарбытынан, аллараа куугунаабыттара. Кинини Горн куоракка концлаабырга аҕалбыттара. Онтон ыла сордоох-муннаах дьылҕата саҕаламмыта. Тохсунньу 20 күнүгэр өстөөх лаабырын аанын сэбискэй саллааттар тобу көппүттэрэ. Үөрүү өрөгөйүн билэн, дьол-соргу тосхойбута уһаабатаҕа. Лаабырга сыппыт дьоннору, итэҕэлтэн тахсыбыт

дьон курдук аабыллан, хаайы мунун-сорун билбиттэрэ. Онтон кырдыктара дакаастанан, сэрии бэтэрээннэрин курдук көрүллэн, чизскэ-бочуокка сылдьан, өрөгөй күннэрэ буолбуттара.

Ол курдук «сулустаах эстафета» чэрчитинэн 1971 с. Муома курдук ыраах сиргэ күндү ыалдытынан кэлэн, истин долгутуулаах киэһэлэр буолбуттара. 1938 с. совпартоосуолааҕа көрсүбүт үтөө санаалаах дьүөгэтин Александра Семеновна Крылованы Муома сиригэр соһуччу көрсөн, Вера Кирилловна үөрүүтэ өссө үрдээбитэ. А. В. Крылова «Өймөкөөн» соһуос парткомун чилиэнэ, ыччаты иитиигэ Саха сиригэр араас өрүттээх үлэни ыытар бэтэрээннэн биллэрэ.

Аҕа көлүөнэ дьоно саа тутан Ийэ дойдуларын көмүскээһиннэрэ, тыылга Улуу Кыайы туругуларын туһугар туруулаһып ийэлэриб, эбэлэриб, аҕа саастаах дьоммут Кыайыны уһансыбыттара үйэлэргэ умнуллубат хорсун быһыы холобура буола туруохтара.

Л. Г. СТЕПАНОВА.

Тэрийээчи: СӨ
Бырабытталыстыбата,
"Сахабэчээт" СӨ Судаарыс-
тыбаннай автономнай тэрилтэтэ.
Таһаараччы: "Сахабэчээт" СӨ
Судаарыстыбаннай автономнай
тэрилтэтэ.
677000, Дьокуускай к.
Орджоникидзе уул., 31 №-рэ, 124 каб.,
тел./факс: 8(4112)343917.
e-mail: sakhapechat@mail.ru
Генеральной дириэктэр
э.т. В.И. СЫРОМЯТНИКОВ.

Сибээс эйгэтин информационнай
технологияҕа уонна маассабай
коммуникацияҕа надзорун
федеральной структуратын Саха
сиринээби бырабыланынатын
20.06.2019 с. бэриллибит
сидиэтэлиститэтин
ПИ № ТУ 14-00520

Кылаабынай редактор
э.т. Г. М. ФЕДОТОВ.

Хаһыат нэдиэлэҕэ иккитэ тахсар.
Редакцияҕа кирибит суруктар
төнүбүттэр.

Матырыйаалга ахтыллар чаччылар иһин
эпизитинэни сурук ааптара сүгэр.
Ааптар суругар этиллэр санаа
хаһыат тутуһар хайысхатыннан
атын буолуон сөп.
Биллэриллэр, рекламалар
ис хоһоонноругар эпизитинэни
туһаах киһи сүгэр.
® Реклама быһыытынан бэчээттэнэр.

Хаһыат 19 №-гэр 16 ч. илин баттанна,
17 ч. график быһыытынан бэчээккэ бэрилиннэ.
Компьютернай талыыта, верстката оройуонааҕы
«Индибир уоттара» хаһыат редакционнай-
полиграфической комплекска оҕоһулан
бэчээттэннэ.

Редакция, типография, таһаараччы аадырыһа:
Муома улууһа, Хонуу сэл., кап. Елкин уул. 4 №-рэ.
Кээмэйэ 1 усул. бэч. л. Тиража 360.
Сыаната дуоҕагар быһыытынан.
Телефоннара: 8(41150)2-10-21.
Электроннай почта: indigir-uottara@yandex.ru